

Energijos taupymas namų ūkiuose siekiant švelninti klimato kaitą: tyrimų apžvalga ir analizė

Household Energy Saving for Climate Change Mitigation: Review and Research Analysis

Gintarė STANKŪNIENĖ¹

¹Lietuvos energetikos institutas, Energetikos kompleksinių tyrimų laboratorija, gintare.stankuniene@lei.lt

¹Lithuanian Energy Institute, Laboratory of Energy Systems Research, gintare.stankuniene@lei.lt

DOI: <https://doi.org/10.15388/Klimatokaita.2020.13>

Dėl energijos vartojimo namų ūkiai išmeta 72 % visų šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Taigi jie yra pagrindinė dalis siekiant 1,5 °C tikslo pagal Paryžiaus susitarimą. Tačiau galimas namų ūkių indėlis į klimato politiką ir jų padėtis toje politikoje nėra gerai suprantami, o dabartinės klimato politikos strategijos namų ūkiams neskiria pakankamai aukšto prioriteto. Šiame pranešime kalbama apie energijos taupymą namų ūkiuose, siekiant švelninti klimato kaitą. Norint pasiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslus, labai svarbu suprasti privačių namų ūkių piliečių elgesį ir jį orientuoti energijos taupymo linkme. Didelė dalis mokslinių tyrimų nagrinėja sąsajas tarp vartotojų socialinės ir demografinės charakteristikos, normų ir požiūrių bei energiją taupančių įrastų ir (arba) atsitiktinių elgesio pasirinkimų. Pateikiamos įvairios hipotezės, pavyzdžiui, kad energijos taupymo būdams turi įtakos demografiniai veiksniai, sąmoningumas, žinios, socialinės normos ir energiją vartojančių prietaisų kaina.

Kad būtų pasiektas drastiškas šiltnamio dujų emisijų sumažinimas, reikalingas 1,5 °C tikslui pasiekti, vien trumpalaikių savanoriškų pastangų nepakaks; reikia namų ūkių reguliavimo sistemos, skatinančios jų elgsenos pokyčius. Finansinės paskatos, švietimas galėtų prisidėti prie vartotojų elgsenos pokyčių siekiant švelninti klimato kaitą. Taigi šiame pranešime, remiantis atliktais moksliniais tyrimais, aptariamos energijos vartojimo mažinimo priemonės namų ūkiuose ir nagrinėjamas jų taikymas bei gyventojų pasirengimas mokėti už jas. Yra aptariama: 1) renovacija ir „žalieji“ pastatai; 2) ekonomiškėsių prietaisų pasirinkimas.

Atlikti tyrimai rodo, kad pastatų modernizavimas, izoliacinių medžiagų naudojimas statyboje mažina energijos poreikį ir gyventojai yra linkę mokėti už tai papildomai. Vis dėlto reikėtų pabrėžti, kad pasirengimas mokėti už energijos taupymo priemones yra glaudžiai susijęs su savininkų turtu, o namų ūkių savininkai mokėtų papildomai už aiškiausiai matomas savybes (kaip antai, estetiką), bet ne už energijos taupymo priemones. Apklausų rezultatai rodo, kad namų ūkiai, kurie yra mažiau susipažinę su žaliųjų pastatų (angl. *Green buildings*) koncepcija, buvo pasirengę mokėti už energijos taupymo priemones pastatuose mažesnę papildomą priemoną negu tie, kurie yra geriau susipažinę. Tai rodo, kad svarbu teikti informaciją apie „žaliuosius pastatus“.

Daugelyje tyrimų skiriama dėmesio įvairių veiksnių poveikiui ir (arba) pasirengimui mokėti už įvairių tipų energiją vartojančius prietaisus, kai įvedamas energijos vartojimo efektyvumo ženklavimas. Informacija apie metines energijos sąnaudas smarkiai padidina tikimybę, kad vartotojai pasirinks ekonomiškėsius prietaisus. Tyrimų apžvalga parodė, kad, keičiant namų ūkių elgseną, galima gerokai sutaupyti energijos, o tai sumažintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas namų ūkiuose, padėtų įgyvendinti tų emisijų mažinimo tikslus ir keltų gyventojų gerovę.